

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 2 • NR 12 • 1965

Winston Churchills Begravelse
Af Sven Tito Achen

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heralдинen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

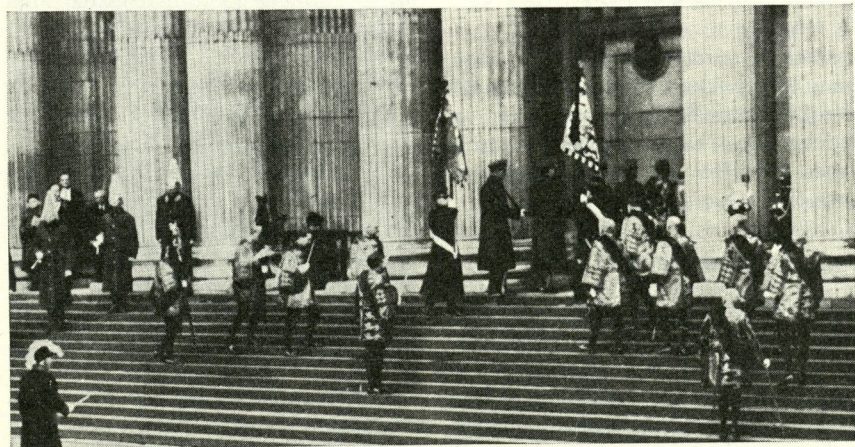
Winston Churchills Begravelse

Af Sven Tito Achen

DA WINSTON CHURCHILL lørdag 30. januar 1965 førtes til graven gennem Londons gader, fra Parlamentet til St. Pauls Katedralen, og senere ad Themsen, spillede hans personlige heraldik, og heraldik i det hele taget, en iøjnefaldende rolle i det grandiose og bevægende skuespil. Bevidst eller ubevidst har tilskuerne, de tusinder som stod langs ruten og de millioner som fulgte processionen i television, utvivlsomt følt det heraldiske indslag i ceremonierne som noget smukt, og mange må tillige have følt sig fængslet og ønsket at vide, hvad disse bannere og skjolde egentlig var for noget. Kanske vil det derfor have interesse at fastholde nogle billeder fra højtideligheden.

I spidsen af processionen, som den bevægede sig ind ad St. Pauls portal (se figur 1), gik persevanter fra *College*

of Arms og efter dem otte officerer fra *The Queen's Royal Irish Hussars* (viderefører af Churchills gamle regiment, *4th Queen's Own Hussars*). Fire af dem bar Churchills ordener og dekorationer — Hosebåndsordenens insignier var dog anbragt oven på hans kiste — og to andre bar bannere med hans våbener, dexter slægtsvåbenet, sinister hans embedsvåben som *Lord Warden of the Cinque Ports*. Efter dem fulgte en række herolder, hvoraf fire bar standere med Churchills våbenskjold, dets tilhørende hjelmtegn, hans sværd, og hans sporer. Derefter kom de øverste blandt herolderne: våbenkongerne, samt Hertugen af Norfolk. Som *Earl Marshal* — et af Englands stadig eksisterende arvelige embeder — er han øverste chef for Heroldskollegiet, *College of Arms*, og ansvarlig for tilrettelæggelsen og gennem-

1. Processionen på vej ind i St. Pauls Katedralen. Forrest officerer som bærer Churchills (overraskende få) ordensdekorationer og hans to våbenbannere, til højre Spencer-Churchill, til venstre Cinque Ports. På trappen herolder bl. a. med hans våbenskjold, hjelmtegn (der skimtes mod den næstyderste søjle til højre), sværd og sporer.

2. Winston Churchills våbenplade som ridder af Elefanten, hvilket han blev i 1950. På dette tidspunkt var han endnu »Mr. Churchill«, ikke »Sir Winston«, og efter de engelske regler er hans hjelme derfor stikhjelme og anbragt i profil. Som *knight*, efter 1953, placerede han dem set forfra og med åbent visir. Pladen er udført af Franz Sedivy og hænger i Frederiksborg Slotskirke.

førelsen af statsceremonier. Efter ham kom, i to rækker, kistens æresvagt af britiske statsmænd og feltherrer, og endelig selve kisten, svøbt i unionsflaget og båret af otte soldater fra *Grenadier Guards*.

Churchill-våbenet

Churchills navne og forfader, den Sir Winston der tjente Kong Charles 1., førte som våben: i sort felt en oprejst løve, sølv, og herhenover en smal rød skråbjælke. I 1661 belønnede Charles 2. ham med en »augmentation« til hans våben, nemlig *a canton of St. George*, dvs. en kanton, sølv, med et rødt kors. Samtidig fik han tilladelse

til at udelade skråbjælken. Dette ændrede våben arvedes af hans søn John, senere første Hertug af Marlborough, og udgør i dag 1. og 4. felt i familien Spencer-Churchills våben (se fig. 2-3).

Marlborough havde ingen overlevende søn, og gennem hans datter Anne overgik hertugtitlen til hendes mand og deres efterkommere. Han var Jarl af Sunderland, af slægten *Spencer*, og kvadrerede i sit skjold Churchillslægtens våben med Spencers: firdelt af sølv og rødt hvori et guld fletværk, over det hele en sort skråbjælke belagt med tre sølv ibsskaller. Dette våben var selv frugten af en udvikling, og jeg er i øvrigt ikke sikker på, at Sunderland-Spencerne kunne bevise deres påståede afstamning fra den mægtige middelalder-æt (de) *Spencer*, hvis våben de førte. Men det er en anden historie.

Til minde om den store Marlboroughs sejr føjedes samtidigt til dette kvadrerede våben et hjerteskjold (altid anbragt i hovedskjoldets øverste halvdel, se figur 2 og 3) bestående af St. Georgskorset endnu engang, altså et rødt kors på sølv bund, og herover et midterskjold med Frankrigs våben: i blått tre guld liljer.

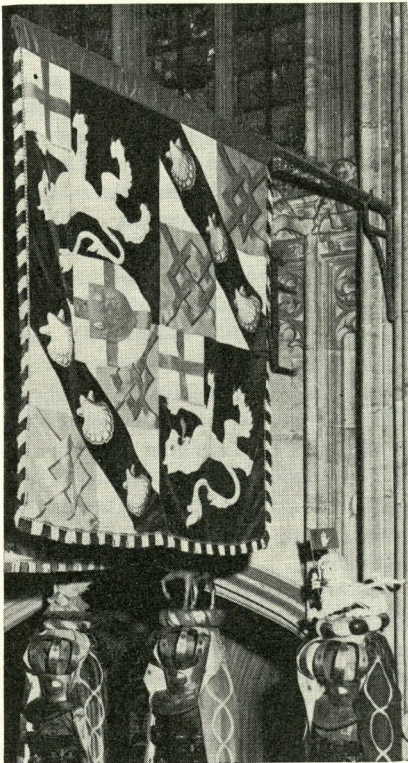
Det dexter hjelmtegn (figur 2) er slægten Churchills: en liggende løve, sølv, som holder en rød fane med en sølv hånd i. Det andet: en sølv grif med to røde ringe om halsen, stigende op af en guld krone, er Spencers. Hjelmsklæde: sort og sølv for Churchill, rødt og sølv for Spencer. Iblandt førte Winston Churchill kun én hjelm, og i så fald altid den med løven.

Det spanske valgsprog *Fiel pero desdichado* betyder »Trofast men ulykkelig« eller »Trofast men ikke meget værd«; måske kan det, meget frit, oversættes noget i retning af »Deres (Majestæts) ydmyge og uduelige tjener«.

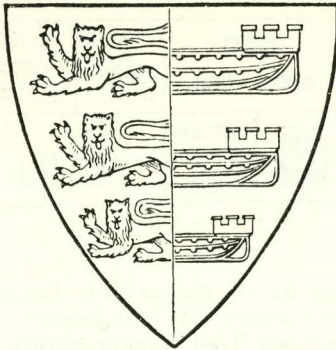

The Cinque Ports

»De Fem Havne«, *the Cinque Ports*, var i middelalderen et forbund af oprindeligt fem — senere flere — syd-engelske havnestæder, som i krigstid udrustede et vist antal skibe og i fredstid spillede en stor rolle inden for fiskeri og handel. Organisationen førte eget våben og flag, og eksisterer nominelt endnu, som en patriotisk og lokalpatriotisk sammenslutning. Nu om stunder føres flaget og våbenet

3. Sir Winston Churchills banner som hosebåndsriddet i kapellet i Windsor (våbenet opfattes bedst, når billedet vendes på siden). Forneden ses Churchill-slægtens hjelmtegn, *the crest*. Banner og hjelmtegn blev taget ned mandag 25. januar, dagen efter hans død.

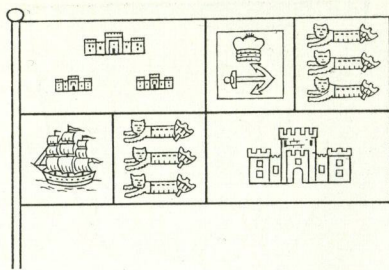
4. Våben for *the Cinque Ports*, halvt Englands tre løver, halvt Forbundets oprindelige våben, tre skibsskrog. Altså noget lignende som Ribe byvåben, der dimidierer Danmarks tre løver med en gengivelse af Ribe Domkirke. De oprindelige fem havne var Sandwich, Dover, Romney, Hythe og Hastings. Senere kom der adskilligt flere til. Mange af disse byer fører som deres våben variationer af Forbundets våben. Efter Boutell's Heraldry.

dog vistnok kun af organisationens topfigur, *the Lord Warden of the Cinque Ports*, en honorær post, hvortil man vælger en person af national betydning. Siden 1941 var Winston Churchill *Lord Warden*, og han anvendte ofte de Fem Havnes insignier, f. eks. på sin bil og fra flagstangen på sin private bopæl.

Organisationens *våben* er sammensat ved dimidiation: dexter halvdel af rigets våben, Englands tre gående guld løver i rødt felt, kombineret med sinister halvdel af et våben med tre sølv skibsskrog i blå, der synes at have været de Fem Havnes oprindelige våben (se figur 4). Men kombinationen med Englands løver går tilbage til middelalderen. Banneret til venstre på figur 1 består af dette våben.

De Fem Havnes *flag* er langt mindre tilfredsstillende end deres prægtige

5. Flag for *the Cinque Ports*. Første og fjerde hovedfelt blå med gengivelser af Dover Castle (Lord Wardens officielle residens) i alt fire gange. Andet hovedfelt delt af 1. gult med en rød bort, og i det gule felt en embedshat over et anker, og 2. rødt hvori tre gule fabelskabninger, halvt løver, halvt skibe (naturligvis stammende fra en misforståelse af våbenet). Tredje hovedfelt delt af 1. gult hvori et rødt sejlsskib, og 2. som det tilsvarende felt i andet hovedfelt.

våben og spillede også kun en underordnet rolle ved begravelsen (se figur 5). Det sad i stævnen på den båd, »Havengore«, der til sækkepibetonerne af *The Flowers of the Forest* lagde ud med Churchills kiste efter gudstjenesten for at føre ham over floden.

Ingen brisure

Blandt de heraldiske enkeltheder Churchills begravelsesoptog bød på, er der endnu en, som er overordentlig interessant — ved sit fravær.

Churchill havde personligt et åbent øje for heraldik og lagde vægt på at føre sit våben korrekt. Da han blev gjort til *knight* ændrede han således, som nævnt, sine hjelme fra at være i profil — sådan som de føres af ubetitlede *gentlemen* — til at ses forfra, åbnede; mindre smukt, men i samsvarende med de engelske regler herom.

Hele begravelsesceremonien var arrangeret af Hertugen af Norfolk, chef

for *College of Arms*, hvilket vil sige, at det var denne institutions embedsmænd, våbenkonger, herolder og per-sevanter, som havde ansvaret for det hele, herunder først og fremmest de udførelser af Churchills våben som forekom flere steder i processionen, i banner, i skjold, og på anden måde. Og dette våben indeholdt ingen brisurer.

Churchill var ikke slægten Spencer-Churchills hovedmand; det er Hertugen af Marlborough. Churchill var ældste søn af den 7. hertugs tredje søn, og efter de engelske regler for brisering skulle han differentiere sit våben med en turnérkrave (ældste søn) på en stjerne (tredje søn). Men det gjorde han ikke. Hans skjold viste ingen forskel fra Hertugen af Marlboroughs eller noget andet slægtsmedlems. Dette skyldes naturligvis hverken en lapsus eller uvidenhed. Det må være med den allerhøjeste heraldiske sagkundskabs og autoritets fulde bevidsthed, at Winston Churchills våben ikke indeholdt nogen form for brisurer.

Dette kan kun skyldes, at *College of Arms* mener, at brisering, bortset fra kongehuset, ikke længere anvendes og ej heller bør anvendes. Dette er det afgørende svar på Robert Gayres fantasterier (se *Heraldisk Tidsskrift* I: 5/226-28).

For en ordens skyld kan det tilføjes, at det kun var Churchills skjold alene, som var identisk med Hertugen af Marlboroughs. Når hele våbenet vises, er der adskillige forskelle: hertugen fører trallehjelme, i profil, samt hertugkrone og skjoldholdere, to lindorme. Som tysk rigsfyrste kan han endvidere føre fyrstekrone og anbringe hele våbenet på en dobbeltørn. På den anden side kunne Winston Churchill hængte Hosebåndordenens blå bånd om sit skjold, og det kan hertugen ikke.

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.